

Ìwé Dániẹ̀lì - Nọmbà M̀arùndínlógójì

Ìyípadà Àpẹ̀rẹ̀-Àmì: *Şísí Ìjìnlẹ̀ Ọ̀joojúmọ̀ nínú Ìwé Dániẹ̀lì*

Jeff Pippenger

2024-01-09

“Èbọ̀ àìmọ̀lẹ̀ ọ̀joojúmọ̀” nínú ìwé Dániẹ̀lì ni William Miller mọ̀ gégé bí àmì Romu keferi tabí ijòsìn òrìşà, şùgbọ̀n ní àwọn ọ̀jọ̀ ikẹyìn ó jẹ̀ àmì ikòsílẹ̀ àwọn òtítọ̀ ipilẹşẹ̀ William Miller. Ó dúró fún ọ̀pín ìşòtẹ̀ kan tí ó bèrẹ̀ ní ọ̀dún 1863, pẹ̀lú ikòsílẹ̀ ọ̀yẹ̀ Miller nípa “àkókò méje” tí Mòsè nínú Lefitiku m̀erindínlógbọ̀n. Nígba tí Àdífẹ̀nítì kọ̀ idánimọ̀ tó tọ̀ tí “èbọ̀ àìmọ̀lẹ̀ ọ̀joojúmọ̀” gégé bí ijòsìn òrìşà, wọn yí àmì Satani padà sí àmì Kristi. Isaiah sọ̀ pé ìşẹ̀ yíi jẹ̀ yíyí ohun padà lórí. Ìkòsílẹ̀ “èbọ̀ àìmọ̀lẹ̀ ọ̀joojúmọ̀” ni a fi lélẹ̀ ní àwọn ọ̀dún 1930 (iran kẹ̀ta tí Àdífẹ̀nítì), şùgbọ̀n ó ti jẹ̀ ọ̀ràn àrìyànjìyàn láti ọ̀dún 1901 (iran kejì tí Àdífẹ̀nítì). Gégé bí ó ti rí pẹ̀lú Ísírẹ̀lì àtìjọ̀, ikòsílẹ̀ òtítọ̀ diédìẹ̀ mú ìtẹ̀wọ̀gbà àşìşẹ̀ kan wá, èyí tí ó ní àwọn èròjà èşẹ̀ àidàríjì nínú.

Èşẹ̀ àidàríjì fún àwọn Júù aláriyànjìyàn nàà, ni a şàfihàn nígba tí wọn dá ìşẹ̀ tí Kristi ti şe mọ̀ ìşẹ̀ Satani. Ísírẹ̀lì igbàani ni àpẹ̀rẹ̀ àkókó pàtàkì jùlọ̀ tí Ísírẹ̀lì ọ̀de-òní, àti pé Ísírẹ̀lì ọ̀de-òní şe ohun kan nàà gan-an, şùgbọ̀n ní idàkẹyìn. Wọn mú ìşẹ̀ Satani (èşin kẹ̀fẹ̀rì), wọn sì sọ̀ ìşẹ̀ wònyí di tí Kristi. Ìşòtẹ̀ Ísírẹ̀lì igbàani ní pẹ̀lú yíyàn tí wọn yan Satani gégé bí ọ̀ba wọn.

Nítòrí nàà, nígba tí Pílátù gbọ̀ ọ̀rọ̀ nàà, ó mú Jèsù jade wá, ó sì jókòó sórí ìjókòó idájọ̀ ní ibi tí a fi pé ní Òkúta Pepe, şùgbọ̀n ní èdè Heberu, Gabbatha. Ó sì jẹ̀ ọ̀jọ̀ imúrasílẹ̀ Ìrẹ̀kọ́já, ní àkókò bí wákàtì kẹ̀fà: ó sì wí fún àwọn Júù pé, Wò ó, Ọ̀ba yín! Şùgbọ̀n wọn kígbẹ̀ pé, Mú un kúrò, mú un kúrò, kàn án mọ̀ àgbélẹ̀bùù. Pílátù wí fún wọn pé, Şé èmi yóò kàn Ọ̀ba yín mọ̀ àgbélẹ̀bùù? Àwọn olórí àlùfàà dàhùn pé, A kò ní ọ̀ba miiran bí kò şe Késàri. Nítòrí nàà, ó fi í lé wọn lówọ̀ láti kàn án mọ̀ àgbélẹ̀bùù. Wọn sì mú Jèsù, wọn sì kó ọ̀ lọ̀. Johanu 19:13–16.

Pílátù jẹ̀ aşọ̀jú Róòmù aláimọ̀-Ọ̀lọ̀run, àti pé Arabìnrin White fi hàn pé ejò òlá tí a lé jade kúrò ní ọ̀run nínú Ìfihàn orí kẹ̀wàà àti méjì ni Sátàni; şùgbọ̀n ní ìtumọ̀ kejì, ejò òlá nàà jẹ̀ Róòmù aláimọ̀-Ọ̀lọ̀run pẹ̀lú. Nítòrí nàà, “èbọ̀ ọ̀joojúmọ̀” ni a fi şàpẹ̀rẹ̀ ejò òlá nàà. Ọ̀pín ìşòtẹ̀ Ísírẹ̀lì àtìjọ̀, nígba tí wọn kéde ní gbangba pé, “A kò ní ọ̀ba miiran bí kò şe Késàri,” şàpẹ̀rẹ̀ ikéde wọn ní gbangba pé àwọn jẹ̀ abẹ̀ ìşàkóso ọ̀ba wọn, àti pé ọ̀ba wọn ni Sátàni. Ìşòtẹ̀ yẹn sí Ọ̀lọ̀run gégé bí Ọ̀ba bèrẹ̀ ní ọ̀jọ̀ Samuẹ̀lì wòlì, nígba tí wọn kọ̀ Ọ̀lọ̀run sílẹ̀ gégé bí Ọ̀ba wọn, tí wọn sì bèrẹ̀ pé kí a fi ọ̀ba ènìyàn fún wọn kí wọn lè rí bí àwọn orílẹ̀-èdè yòókù.

Nígba nàà ni gbogbo àwọn àgbà Israel péjopọ̀, wọn sì tọ̀ Samuẹ̀lì wá ní Ràma, Wọn sì wí fún un pé, Wò ó, iwọ̀ ti darúgbó, àwọn ọ̀mọ̀ rẹ̀ kò sì rìn ní ọ̀nà rẹ̀: nísinsin yíi, fi ọ̀ba şe fún wa láti şe idájọ̀ wa gégé bí gbogbo àwọn orílẹ̀-èdè. Şùgbọ̀n ọ̀ràn nàà kò dùn mọ̀ Samuẹ̀lì, nígba tí wọn wí pé, Fi ọ̀ba fún wa láti şe idájọ̀ wa. Samuẹ̀lì sì gbàdúra sí Olúwa. Olúwa sì wí fún Samuẹ̀lì pé, Fetí sí ohùn àwọn ènìyàn nàà nínú gbogbo ohun tí wọn bá sọ̀ fún ọ̀: nítòrí wọn kò kọ̀ iwọ̀ sílẹ̀, şùgbọ̀n mí ni wọn kọ̀ sílẹ̀, kí èmi má bàa jẹ̀ ọ̀ba lórí wọn. Gégé bí gbogbo ìşẹ̀ tí wọn ti ní şe láti ọ̀jọ̀ tí mo ti mú wọn gòkè wá láti ilẹ̀ Ejibiti títi di òní yíi, èyí tí wọn fi kọ̀ mí sílẹ̀, tí wọn sì sin ọ̀lọ̀run miiran, bèşẹ̀ ni wọn şe sí ọ̀ pẹ̀lú. 1 Samuẹ̀lù 8:4–8.

Ísráèlì àtìjọ kò mò rí pé wọn ti kọ Ọlọrun sílẹ̀, tàbí pé ifẹ̀-ọkàn wọn fún ọba ayé yòò máa tẹ̀ síwájú tí títí yòò fi dé ibi tí wọn kàn Mèsáyà mó àgbélégbùú, tí wọn sì yan Sátàní gégé bí ọba wọn. Ìṣòtẹ̀ wọn fara pamọ̀ kúrò lójú wọn nípasẹ̀ àwọn èrò òdodo ara wọn pé, láika pé wọn ti kọ Ọlọrun sílẹ̀, síbẹ̀ wọn sì jẹ́ àwọn èniyàn àyànfẹ̀, nítorí pé, lẹ́yìn gbogbo rẹ̀, gégé bí wọn ti rò ó, Ọlọrun sì n pa ìṣẹ̀-íránṣẹ̀ wòlìi mímọ̀ mó, àní lẹ́yìn Sámúèlì.

Wọn tú ìṣẹ̀-òjìṣẹ̀ àṣòtẹ̀lẹ̀ ti àwọn wòlìi ní ìtumọ̀ tí kò tọ̀, wọn sì gbà pé wíwà àwọn wòlìi Ọlọrun láàárín wọn jẹ́ ẹ̀rì pé àwọn ni èniyàn tí Ọlọrun yàn. Wọn kò rí i pé wọn ti jìnnà sí Ọlọrun, àti pé àwọn wòlìi n wá ọ̀nà láti mú wọn padà sòdò Ọlọrun, nítorí wọn tú ìṣẹ̀ àwọn wòlìi nàà gégé bí ẹ̀rì itósọ̀nà Ọlọrun. Èyí sì rí bẹ̀è láika itèsíwájú wọn nínú ikòsílẹ̀ gbogbo àwọn íránṣẹ̀ tí a rán sí wọn lọ. Ìtanjẹ kan nàà dé bá Adventism ní ọdún 1863.

Èsìn Adventist kọ ìṣisẹ̀ nàà tí a ti kó jọ nípasẹ̀ ìṣẹ̀ íránṣẹ̀ William Miller, wọn sì yàn láti di ìjọ tí a forúkọsílẹ̀ ní ọ̀nà òfin ní ọdún kan nàà tí wọn kọ ìhínrere Mose ti “àkókò méje,” gégé bí Elijah (William Miller) ti fi í hàn. Ní ọdún kan nàà ni wọn ṣe àwòrán àṣòtẹ̀lẹ̀ ayédèrú kan, èyí tí a kò lè kà mó, tí kò sì lè “sọ̀rọ̀” mó gégé bí Habakkuk 2, ẹ̀ṣẹ̀ 3, nítorí pé ó nílò iwé àlàyé kan láti ṣàlàyé rẹ̀. A lè ka àwọn àwòrán Habakkuk bí wọn ṣe wà gan-an, nítorí nàà wọn lè “sọ̀rọ̀”.

Àwọn Adfẹ̀nti kò láti ṣe iwádií ara ẹ̀ni kankan nípa ìpinnu tí wọn ṣe ní 1863, nítorí pé, lẹ́yìn gbogbo rẹ̀, wọn ní wòlìi obìnrin nàà láàrín wọn, èyí tí ó jẹ́rìi pé àwọn ni èniyàn iyókù tí a dá mó nínú iwé Ifihàn, tí ó ní Èmí Àṣòtẹ̀lẹ̀. Wọn fi ẹ̀mí kan nàà àti iwà kan nàà ti Ísréèlì àtìjọ hàn, àti ìṣòtẹ̀ tí ó bẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú ikòsílẹ̀ iyebíye àkókò tí Miller ṣàwárí, ní ikẹyìn mú wọn dé ibi ikòsílẹ̀ idámọ̀ Miller nípa iyebíye “ìgbà gbogbo” nàà pẹ̀lú.

Israeli òde-òní kọ òye Miller nípa “írúḃọ ojoojúmọ̀,” àmì aṣọju ti Romu keferi, èyí tí, ní ẹ̀wẹ̀, jẹ́ àmì aṣọju Satani, wọn sì sọ pé “írúḃọ ojoojúmọ̀” jẹ́ àmì aṣọju Kristi. Ní ọ̀rọ̀ mírán, Israeli òde-òní yan láti gba àmì aṣọju ti Satani gégé bí àmì aṣọju Kristi. Gégé bí Israeli ìgbàni ti kéde pé àwọn kò ní ọba mírán bí kò ṣe Késàri, aṣọjú Romu keferi, èyí tí í ṣe àmì aṣọju Satani.

Ní ìbámu pẹ̀lú ilò àṣòtẹ̀lẹ̀, yíyàn nàà bèèrè pé Ísréèlì òde-òní yòò ní láti tún àwọn orí kéje, kejo àti keṣà-án ti Dánièlì ṣe ìtumọ̀ wọn, àwọn nàà gan-an ni àwọn orí tí Odò Ulai dúró fún, tí wọn sì jẹ́ ìbísí imọ̀ nínú ìtàn àwọn Millerite. A ó fi ipá mú wọn láti yí àwọn orí wònyí padà, nítorí orí kejo tọ̀ka sí “ojoojúmọ̀” ní tààrà ní ìgbà méta.

Nípasẹ̀ ìtàn nàà níbi tí a ti sí ìran odò Ulai sílẹ̀, àwọn Millerite kò lè rí ìjọba ayé mírán kankan ṣáájú kí Kristi tó padà wá kí ó sì fi ìjọba Rẹ̀ tí ó jẹ́ ànìpèkùn múlẹ̀, gégé bí a ti ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú orí keji iwé Danieli. Nítorí nàà, wọn ka ìjọba keṣin ti Romu sí ìjọba kan ṣoṣo tí ó ní apá méjì. Àwọn apá méjèjèjì wònyí ni a ṣọjú fún ní tààràtá nínú orí keje àti kejo iwé Danieli. Danieli fi hàn pé a gbòdò lóye ìran tí ó gbà nínú orí kejo ní ìbàṣepọ̀ pẹ̀lú ìran inú orí keje.

Ní ọdún keta ìjọba ọba Bèlṣásàri, ìran kan farahàn sí mi, àní sí ẹ̀mì Dánièlì, lẹ́yìn èyí tí ó ti farahàn sí mi ní àkókò. Dánièlì 8:1.

Ìran nàà “tí ó farahàn sí” Dánièlì “ní ìbèrẹ̀,” ni ìran orí kéje.

Ní odún kìn-ín-ní Bělśásàrí ọba Bábílónì, Dáníẹ̀lì lá alá, ó sì rí iran nínú orí rẹ̀ lórí ibùsùn rẹ̀; nígbà nàà ni ó kọ alá nàà sílẹ̀, ó sì sọ àkótán ọ̀ràn nàà. Dáníẹ̀lì 7:1.

Àwọn iran méjèjì nàà dúró fún apá méjì ti àwọn ijọba inú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì tí a ti kókó sàfihàn nínú orí kejì iwé Dáníẹ̀lì. Àwọn ijọba mẹ́rin nàà, ti Bábílónì, Mèdò-Pérşìà, Gíríikì àti Róòmù, ni a tún sọ̀rọ̀ wọn nínú orí keje, lẹ́yìn nàà a sì tún sọ̀rọ̀ wọn nínú orí kejo pẹ̀lú iyàtò láàárín àwọn eroja ọ̀şẹ̀lú ti àwọn ijọba mẹ́rin nàà àti àwọn eroja ẹ̀sìn ti àwọn ijọba mẹ́rin nàà. Nínú Dáníẹ̀lì keje, a sojú àwọn ijọba nàà nípasẹ̀ àwọn ẹ̀ranko apanirun, sùgbọ̀n nínú orí kejo, a gbé àwọn ijọba kan nàà kalẹ̀ nípasẹ̀ àwọn ẹ̀ranko ibi mímọ̀. Dáníẹ̀lì fẹ̀ láti lóye iran inú orí keje, Gébúrẹ̀lì sì tò ọ̀ wá láti şàlàyé rẹ̀ fún un.

Èmi Dáníẹ̀lì bàjẹ̀ gidigidi nínú ẹ̀mí mi láàárín ara mi, iran orí mi sì dá mi láàmú. Mo súnmọ̀ ọ̀kan lára àwọn tí wọn dúró níbẹ̀, mo sì bèèrè lówọ̀ rẹ̀ ọ̀títọ̀ gbogbo ẹ̀yí. Nígbà nàà ni ó sọ̀ fún mi, ó sì jẹ́ kí n mọ̀ itumọ̀ àwọn nńkan nàà. Àwọn ẹ̀ranko nílá wọ̀nyí, tí wọn jẹ́ mẹ́rin, jẹ́ ọba mẹ́rin, tí yóò dide láti inú ayé. Sùgbọ̀n àwọn ẹ̀ni mímọ̀ ti Ọ̀gá-ògo Jùlọ̀ yóò gba ijọba nàà, wọn yóò sì jogún ijọba nàà tí tí láé, àní tí tí láé àti láé. Dáníẹ̀lì 7:15–18.

A sọ̀ fún Dáníẹ̀lì pé àwọn ẹ̀ranko mẹ́rin nàà jẹ́ ijọba ayé mẹ́rin tí yóò wà tí tí di ìgbà tí a ó fi dá ijọba àìnípẹ̀kun Ọ̀lọ̀run kalẹ̀, gẹ́gẹ́ bí ó ti bá Dáníẹ̀lì orí kejì mu. Ijọba ayé mẹ́rin ni yóò wà kí ijọba àìnípẹ̀kun Ọ̀lọ̀run tó dé, gẹ́gẹ́ bí àpáta tí a gé jáde láti inú ọ̀kẹ̀ tí ó sì kún gbogbo ayé nínú orí kejì ti şàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀.

Arábinrin White gbé imọ̀ Millerite nípa àwọn ijọba mẹ́rin wọ̀nyí lọ̀ jìná ju imọ̀ Millerite lọ̀, nígbà tí ó sọ̀rọ̀ nípa ẹ̀ranko ilẹ̀ ayé nàà nínú Ifihàn orí kẹ̀tálá.

“Ní àkókò yìí ni a tún gbé àmì míràn kalẹ̀. Wòlìi nàà wí pé: ‘Mo sì rí ẹ̀ranko miiran tí n bó láti inú ilẹ̀ wá; ó sì ní iwo méjì bí ti ọ̀dọ̀-àguntàn.’ Eşè 11. Mejeeji irísí ẹ̀ranko yìí àti ọ̀nà tí ó gbà dide fi hàn pé orílẹ̀-èdè tí ó dúró fún yàtò sí àwọn tí a fi hàn lábẹ̀ àwọn àmì tí ó şáájú. Àwọn ijọba nílá tí wọn ti şákoso ayé ni a fi hàn wòlìi Dáníẹ̀lì gẹ́gẹ́ bí ẹ̀ranko apanirun, tí n dide nígbà tí ‘ẹ̀fùùfù mẹ́rin ti ọ̀run n jà lórí ọ̀kun nílá nàà.’ Dáníẹ̀lì 7:2. Nínú Ifihàn orí kẹ̀tálá, angẹ̀li kan şàlàyé pé omi dúró fún ‘àwọn ẹ̀niyàn, àti ọ̀pọ̀ ẹ̀niyàn, àti orílẹ̀-èdè, àti ahọ̀n.’ Ifihàn 17:15. Ẹ̀fùùfù jẹ́ àmì ijà. Àwọn ẹ̀fùùfù mẹ́rin ti ọ̀run tí n jà lórí ọ̀kun nílá nàà dúró fún àwọn iran ẹ̀rù tí işẹ̀gun àti iyípadà-ọba, nípasẹ̀ ẹ̀yí tí àwọn ijọba fi dé agbára.” The Great Controversy, 439.

Àwọn ẹ̀ranko jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ àwọn işẹ̀gun tí a şe nígbà tí àwọn ijọba n dé agbára. Ẹ̀ranko apanirun, ní itumọ̀ àsọtẹ̀lẹ̀, n sojú agbára ọ̀şẹ̀lú, ọ̀rọ̀-ajé àti ti ológun ti ijọba kan. Àwọn ijọba kan nàà tí a şàpẹ̀rẹ̀ nínú Dáníẹ̀lì orí kejì àti keje, ni a tún şàpẹ̀rẹ̀ nínú orí kejo pẹ̀lú; sùgbọ̀n níbẹ̀ ni gbogbo wọn ti ní ibàşepọ̀ pẹ̀lú àwọn èròjà tí a mú jáde láti inú ibi mímọ̀ Ọ̀lọ̀run, àti nípa bèẹ̀ wọn n sojú èròjà ẹ̀sìn ti àwọn ijọba nàà, nítorí pé gbogbo wọn jẹ́ işọ̀kan ijọ̀ àti ipínlẹ̀.

Ní odún kẹ̀ta ijọba ọba Bělśásàrí, iran kan farahàn sí mi, àní sí ẹ̀mi Dáníẹ̀lì, lẹ́yìn ẹ̀yí tí ó ti farahàn sí mi ní ibẹ̀rẹ̀. Mo sì rí i nínú iran; ó sì şe, nígbà tí mo rí i, pé mo wà ní Şúşàni ní ààfin, ẹ̀yí tí ó wà ní agbègbè Élamù; mo sì rí i nínú iran, mo sì wà létí odò Úlài. Nígbà nàà ni mo gbé ojú mi sókè, mo sì rí i, sì kíyèsì i, àguntàn akọ̀ kan dúró níwájú odò nàà, ó ní iwo méjì: àwọn iwo méjèjì sì ga; sùgbọ̀n ọ̀kan ga ju ẹ̀kejì lọ̀, ẹ̀yí tí ó ga jù sì yọ̀ jáde nígbà ikeyìn. Mo rí àguntàn akọ̀ nàà tí n ta sí iwọ̀-òòrùn, sí àrìwá, àti sí guúsù; tó bèẹ̀ tí kò sí ẹ̀ranko kankan tí ó lè

dúró níwájú rẹ, bẹẹ ni kò sí ẹni tí ó lè gbà á kúrò lówó rẹ; sùgbón ó ẹ gégé bí ifé ara rẹ, ó sì di òlórùn. Bí mo sì tí ò ronú jinlẹ, kíyèsì i, ewúré akọ kan wá láti iwò-oòrùn lórí ojú gbogbo ayé, kò sì fi ilẹ kàn án: ewúré akọ náà sì ní iwo pàtàkì kan láàárín ojú rẹ. Ó sì tọ àgùntàn akọ tí ó ní iwo méjì náà wá, èyí tí mo ti rí tí ó dúró níwájú odò náà, ó sì sáré tọ ó lọ nínú ibínú agbára rẹ. Mo sì rí i pé ó sún mọ àgùntàn akọ náà gidigidi, ibínú sì ru sí i, ó sì lu àgùntàn akọ náà, ó sì fọ iwo rẹ méjèjèjì: kò sì sí agbára kankan nínú àgùntàn akọ náà láti dúró níwájú rẹ, sùgbón ó ju ú lulẹ, ó sì tẹ ẹ mọlẹ: kò sì sí ẹni tí ó lè gbà àgùntàn akọ náà kúrò lówó rẹ. Nítorí náà ewúré akọ náà di òlórùn gidigidi: nígbà tí ó sì lágbára, iwo òlórùn náà fọ; ní ipò rẹ sì ni iwo pàtàkì mērin yọ jáde sí ihà mērin aféfé òrun. Dáníẹlì 8:1–8.

Orí kejo bèrè pèlú bí Dáníẹlì ẹ ní jẹrìí pé ní àkókò náà òun ẹ ní gbé nínú itàn ijọba àkókò nínú àsọtélẹ Bíbẹlì (Bábílónì), sùgbón iran rẹ kò fi àmì kankan hàn tí yòò sojú fún Bábílónì, nítorí ó bèrè pèlú àgbò akọ tí ó sojú fún ijọba ayé kejì, iyẹn Mèdò-Pérşìà. Àisì àmì kan fún Bábílónì yìi jẹ ohun tí a ẹ ní ètè, nítorí ànìmọ pàtàkì kan ti Bábílónì ni pé ó ní sojú fún ijọba tí a yọ kúrò, tí a sì tún mú padà bọ sípò léyìn náà, gégé bí “àkókò méje” tí Nebukadinesàrí gbé bí ẹranko ẹ ní sàfihàn. Ní àkókò “àkókò méje” náà, a sojú fún apá kan ti Bábílónì ti ẹmí (ijo páápáá), nítorí ijo páápáá ni ijọba tí a gbàgbé fún àádòrin odún àmì, ní àsikò èyí tí ó ní ogbé ikú. Otítọ pé Dáníẹlì so pé ó gba iran náà “ní odún kẹta ijọba oba Bèlşásàrí,” ní fi hàn pé Bábílónì ni ijọba tí ó sáájú ijọba kejì, Mèdò-Pérşìà, sùgbón ó tẹnu mọ Bábílónì gégé bí ijọba tí a fi pamọ, tàbí tí a gbàgbé, èyí tí a gbàgbé ní ojọ oba kan.

Àwọn ẹranko inú orí kejo kì í ẹ ẹranko ijẹni; wọn jẹ ẹranko tí a máa ní lò gégé bí ẹbọ nínú isẹ isẹ ibi mímọ. A sàpẹrẹ ijọba kẹrin gégé bí “iwo kékeré kan,” kì í ẹ gégé bí ẹranko; sùgbón iwo jẹ apá kan ti ibi mímọ Olórùn, nítorí àwọn pepẹ inú ibi mímọ Olórùn ní iwo gégé bí apá kan nínú àkànse wọn.

Kì í ẹ pé àwọn ijọba mērin ti àsọtélẹ nikan ni Dáníẹlì fi àwọn ọrọ ilé-mímọ sàpẹrẹ, sùgbón àkòsilẹ inú orí náà pèlú ní ọpọ ọrọ tí a fà jáde tààrà láti inú isẹ isin ilé-mímọ Olórùn. A fi àwọn ọrọ Héberù tí a mú láti inú isẹ isin ilé-mímọ gbé àkòsilẹ inú orí náà kalẹ, sùgbón pèlú bẹẹ, isẹ fifi ọrọ rúbọ kalẹ nínú isẹ isin ilé-mímọ náà ni a tún kọ sínú àgbékalẹ orí náà fúnra rẹ. Otítọ náà pé Dáníẹlì fi imọmọ so orí keje àti kejo pọ jọ, jẹ kí àwọn tí ó fẹ rí i, mọ pé orí keje ní tọka sí isèlú-ijọba àwọn ijọba inú àsọtélẹ Bíbẹlì, àti pé orí kejo ní tọka sí isètò isẹ ijo àwọn ijọba inú àsọtélẹ Bíbẹlì.

A ti fi ipa mú Adventism láti bo otítọ yìi mọlẹ pèlú àwọn itàn àròso ti Satani, nítorí imọyẹ yìi fi hàn pé àwọn iyebíye Miller rí dájú gégé bí Olórùn ti ẹ apẹjúwe wọn. Ikòsilẹ wọn sí imọ Miller nípa “ohun ojoojúmọ,” ni a sàfihàn gégé bí ẹsùn pé “Olórùn kò ní imọ,” nítorí wọn so pé nígbà tí Olórùn fi ilànà itòlẹsẹsẹ náà fún Miller (nípasẹ isẹ-iránşẹ àwọn angẹli mímọ), kò péye.

Nítòtọ yíyí tí ẹ ní yi ohun padà lóríşíříşí ni a ó kà sí bí amọ amọkòkò: nítorí ẹ isẹ ọwọ yòò wí nípa ẹni tí ó dá a pé, Òun kò dá mi? tàbí ẹ ohun tí a mọ yòò wí nípa ẹni tí ó mọ ó pé, Òun kò ní òye? Isaiah 29:16.

Ìtòlẹsẹsẹ Miller ni ètò àsọtélẹ tí ó mọ tí ó sì lò; sùgbón láti odún 1863 lọ, Adventism padà sí àwọn ilò ẹkọ-isin ti Protestantism apẹyìndà àti ti Catholicism, kí wọn lè bo àwọn iyebíye alá Miller mọlẹ. Adventism gba itòlẹsẹsẹ èké kan (ohun tí a ẹ ní itòlẹsẹsẹ), kí wọn lè kọ isẹ náà silẹ, àti pèlú

Elédàá işé náà. Nípa bèè, wọn n sọ pé Elédàá işé náà kò ní òye. Ìkòsílẹ̀ ìtòlèsẹ̀şẹ̀şẹ̀ yẹn ni, tí ó sì şì jẹ̀, ìkòsílẹ̀ ìbùkún ìmò, tí a tú sílẹ̀ ní ọdún 1798. Àwọn tí n kọ ìbùkún ìmò náà sílẹ̀ n kọ işé náà àti Elédàá işé náà sílẹ̀, àti nípa ìtúmò Danieli wọn jẹ̀ “àwọn èniyàn búburú”.

Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ni a ọ̀ò sọ di mímọ̀, a ọ̀ò sì sọ di funfun, a ọ̀ò sì dán wọn wò; şùgbọn àwọn èniyàn búburú yòò máa hùwà búburú: kò sì sí ẹni kankan nínú àwọn èniyàn búburú tí yòò lóye; şùgbọn àwọn ọ̀lọ̀gbọn yòò lóye. Dániẹ̀lì 12:10.

“Àwọn ẹnì búburú yòò máa hùwà búburú,” nípa bèè ó n fi ìkòsílẹ̀ ọ̀títọ̀ hàn gégé bí ohun tí n lọ síwájú tí ó sì n pọ̀ sí i. Ìkòsílẹ̀ ẹnì búburú sí ètò ìlàna náà jẹ̀ ìkòsílẹ̀ sí Ọ̀lọ̀run, àti ní ipèyà rẹ̀, Ọ̀lọ̀run kọ àwọn ẹnì búburú sílẹ̀ nítorí ìkòsílẹ̀ tí wọn n gbìyànjú láti mú şẹ̀ nípasẹ̀ ètò ìlàna èké.

A pa àwọn èniyàn mi run nítorí àìní ìmò: nítorí iwọ̀ ti kọ ìmò sílẹ̀, èmi náà yòò kọ̀ ọ̀ sílẹ̀, kí iwọ̀ má bàa jẹ̀ àlùfáà fún mi: nítorí tí iwọ̀ ti gbàgbé ọ̀fin Ọ̀lọ̀run rẹ̀, èmi náà yòò gbàgbé àwọn ọ̀mọ̀ rẹ̀. Hosea 4:6.

Àwọn èniyàn Ọ̀lọ̀run, tí wọn jẹ̀ “àwọn àlùfáà” Ọ̀lọ̀run láti ọdún 1844 tí tí dé 1863, ni a kọ̀ nítorí àìní “ìmò” tí a ti mú pọ̀ sí i nípasẹ̀ işé iránşẹ̀ William Miller. Ó şẹ̀ pàtàkì láti ka àyíká eşẹ̀ kẹ̀fà nínú Hosea sí, nítorí pé àyíká náà n fi işòtẹ̀ tí n pọ̀ sí i sí ọ̀títọ̀ hàn, èyí tí a şàpẹ̀şẹ̀ rẹ̀ gégé bí “ìmò.”

È gbọ̀ ọ̀rọ̀ Olúwa, èyin ọ̀mọ̀ Israẹ̀lì; nítorí Olúwa ní ejoy kan sí àwọn olùgbé ilẹ̀ náà, nítorí kò sí ọ̀títọ̀, bèè ni kò sí àánú, tàbí ìmò Ọ̀lọ̀run ní ilẹ̀ náà. Nípa búra èké, àti irọ̀, àti pípanìyàn, àti jìjì, àti panságà, wọn jáde lójú ọ̀fin, èjẹ̀ sì n kan èjẹ̀. Nítorí náà ilẹ̀ náà yòò şofò, gbogbo ẹnì tí n gbé inú rẹ̀ yòò sì rẹ̀wẹ̀şì, pẹ̀lú àwọn eranko igbó, àti pẹ̀lú àwọn eýe ojú ọ̀run; bèè ni a ọ̀ò kó àwọn eja inú ọ̀kun kúrò pẹ̀lú. Síbẹ̀, kí ẹnìkẹ̀ni má şẹ̀ báni jiyàn, bèè ni kí ẹnìkẹ̀ni má şẹ̀ bá èlòmíràn wí; nítorí àwọn èniyàn rẹ̀ dàbí àwọn tí n bá àlùfáà jiyàn. Nítorí náà iwọ̀ yòò şubú ní ọ̀sán, wòlì náà pẹ̀lú yòò sì şubú pẹ̀lú rẹ̀ ní alẹ̀, èmi yòò sì pa iyá rẹ̀ run. A pa àwọn èniyàn mi run nítorí àìní ìmò: nítorí tí iwọ̀ ti kọ ìmò sílẹ̀, èmi pẹ̀lú yòò kọ̀ ọ̀ sílẹ̀, kí iwọ̀ má bàa şẹ̀ àlùfáà fún mi mọ̀: bí iwọ̀ sì ti gbàgbé ọ̀fin Ọ̀lọ̀run rẹ̀, èmi pẹ̀lú yòò gbàgbé àwọn ọ̀mọ̀ rẹ̀. Bí wọn şẹ̀ pọ̀ sí i, bèè ni wọn şẹ̀ sí mi sí i: nítorí náà èmi yòò yi ọ̀go wọn padà sí ìtìjù. Wọn n jẹ̀ eşẹ̀ àwọn èniyàn mi run, wọn sì n fi ọ̀kàn wọn lé eşẹ̀ wọn. Yòò sì rí bèè, bí èniyàn, bèè ni àlùfáà: èmi yòò sì fiyà jẹ̀ wọn nítorí ọ̀nà wọn, èmi yòò sì san án fún wọn gégé bí işé wọn. Nítorí wọn yòò jẹ̀, wọn kí yòò sì yó; wọn yòò şẹ̀ panságà, wọn kí yòò sì bímọ̀ sí i: nítorí wọn ti dákẹ̀ láti máa fetí sí Olúwa.

Àgbèrè àti wáinì àti ọ̀tí wáinì tuntun n gba ọ̀kàn lọ̀. Àwọn èniyàn mi n beèrè ìmòrán lódò àwọn ọ̀rìşà igi wọn, ọ̀pá wọn sì n kéde fún wọn: nítorí ẹ̀mí àgbèrè ti mú wọn şinà, wọn sì ti lọ̀ şẹ̀ àgbèrè kúrò ní abẹ̀ Ọ̀lọ̀run wọn. Wọn n rú ẹ̀bọ̀ lórí ọ̀kè nílá, wọn sì n sun tùràrí lórí àwọn ọ̀kè kéékèkèké, lábẹ̀ igi oaku àti pópúlà àti èlímù, nítorí ọ̀jìjì wọn dára: nítorí náà àwọn ọ̀mọ̀bìnrin yín yòò şẹ̀ àgbèrè, àwọn aya yín yòò sì şẹ̀ panságà. Èmi kí yòò jẹ̀ àwọn ọ̀mọ̀bìnrin yín níyà nígbà tí wọn bá şẹ̀ àgbèrè, bèè ni kí yòò jẹ̀ àwọn aya yín níyà nígbà tí wọn bá şẹ̀ panságà: nítorí àwọn fúnra wọn ti ya ara wọn sọtò pẹ̀lú àwọn panságà, wọn sì n rú ẹ̀bọ̀ pẹ̀lú àwọn àgbèrè: nítorí náà àwọn èniyàn tí kò ní òye yòò şubú. Bí iwọ̀, Ísírẹ̀lì, tilẹ̀ n şẹ̀ panságà, şùgbọn má şẹ̀ jẹ̀ kí Júdá şẹ̀; ẹ̀ má sì şẹ̀ wá sí Gílígàlì, bèè ni ẹ̀ má şẹ̀ gòkè lọ̀ sí Bẹ̀ti-Áfẹ̀nì, ẹ̀ má sì búra pé, “OLÚWA wà láàyè.” Nítorí Ísírẹ̀lì n yò̀ sẹ̀yin bí abo màlùù aláyìpadà: nísinsin yíí OLÚWA yòò bó wọn gégé bí ọ̀dò-àgùntàn ní ibi gbígbòdò. Èfúráímù ti dà pọ̀ mọ̀ àwọn ọ̀rìşà: ẹ̀ fi i sílẹ̀. Ohun mímu wọn ti di korò: wọn ti n şẹ̀ àgbèrè nígbà gbogbo: àwọn olórí rẹ̀ pẹ̀lú ìtìjù n fẹ̀ràn

pé, “E máa fúnni.” Aféfé ti di í mọra nínú iyé rẹ, wọn yòò sì kó ìtìjù nítorí àwọn ẹbọ wọn.
Hosea 4:1–19.

Ìkilò Hósèà ni pé, “Olúwa ní àrìyànjìyàn pẹ̀lú àwọn olùgbé ilẹ̀ nàà, nítorí kò sí òtítọ́, tàbí àánú, tàbí ìmò Ọlórùn ní ilẹ̀ nàà.” Adventism ni àwọn ènìyàn Ọlórùn ti ojò ikẹyìn. Ní ojò tí ọkùnrin fẹ̀lẹ̀ erùpẹ̀ bá wọ inú yàrà Miller, Adventism, pẹ̀lú àwọn ènìyàn nàà, àwọn àlùfàà, àwọn wòlù “ẹni tí kò bá sì ní òye yòò ṣubú,” nítorí wọn yòò jẹ “àwọn tí a so mó àwọn òrìṣà.” Àwọn òrìṣà wọn ni àwọn ẹ̀kọ́ ẹ̀ké wọn, tí a hun sínú ilànà ẹ̀ké kan.

Ìṣòtẹ̀ tí a ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípa ikòsílẹ̀ ìmúpò sí i ti ìmò jẹ̀ ìmúgbòòrò ìṣòtẹ̀ tó n tẹ̀síwájú, tí ó sì dé ibi tí àkókò ìdánwò wọn fi parí pẹ̀lú ikéde pé wọn ti darapò mó àwọn ẹ̀kọ́ ẹ̀ké tí a gbà kúrò nínú yàrà Miller. A ṣàpẹ̀rẹ̀ ìṣòtẹ̀ wọn gégé bí síṣe àgbèrè ní ìgbà gbogbo. Láti odún 1863 lọ títi di ìpiparí àkókò ìdánwò, wọn n bá a lọ ní ìṣòtẹ̀ láidáwọ́ dúró títi a ó fi tutọ́ wọn jáde kúrò ní ẹnu Olúwa.

Ìṣòtẹ̀ tí í ṣe kò ìmò ni a ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípa bí wọn ṣe n ṣe panságà “nìgbà gbogbo”; bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé kì í ṣe ọ̀rọ̀ Héberù kan nàà, ìtumò rẹ̀ jẹ̀ kan nàà pẹ̀lú ọ̀rọ̀ Héberù nàà “tamid” tí ó tùmò sí “àidákéjẹ̀”, a sì tùmò ẹ̀yí sí “ìrúbọ̀ ojoojúmọ́” nínú iwé Dáníẹ̀lì.

A ó tẹ̀síwájú nínú ikẹ̀kọ̀ọ́ wa nípa àwọn ijọba mẹrin nínú àṣòtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì nínú àpílẹ̀kọ́ tí ó kàn.

“Nìgbà nàà ni mo rí nípa ‘Ojoojúmọ́,’ pé ọ̀rọ̀ nàà ‘ẹbọ’ ni ọgbọn ènìyàn fi kún un, kò sì jẹ̀ ti ọ̀rọ̀ inú ẹ̀sẹ̀ nàà; àti pé Olúwa fi ìmò tòótọ́ nípa rẹ̀ fún àwọn tí wọn ké ikéde wákàtí idájọ́. Nìgbà tí ìṣòkan wà, ṣáájú odún 1844, ó fẹ̀rẹ̀ jẹ̀ pé gbogbo wọn wà ní ìṣòkan lóri ìmò tòótọ́ nípa ‘Ojoojúmọ́;’ ṣùgbón láti odún 1844, nínú idàrúdàpọ̀ nàà, a ti gba àwọn iwòye mìíràn mọra, òkùnkùn àti idàrúdàpọ̀ sì ti tẹ̀ lé e.” Review and Herald, November 1, 1850.